DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA 36

DE

GLANDVLIS

QVAE PRAETER NECESSITATEM

IN

CORPORE HVMANO

STATVVNTVR

DIVINA FAVENTE GRATIA

CONSENSV

GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE

IN

INCLYTA VNIVERSITATE ALTDORFINA

PRO LICENTIA

HONORES IN MEDICINA SVMMOS

ET PRIVILEGIA DOCTORALIA

LEGITIME CAPESSENDI

PVBLICAE VENTILATIONI

EXPONENDA

AD DIEM V. MAJI, A. R. S. MDCCXIX.

A

JOHANNE JACOBO GRAMBSIO

MOENO-FRANCOFVRTENSI

LITERIS MAGNI DANIELIS MEYERI.

DEO
PARENTI
FAVTORIBVS
ET
AMICIS.

PROOEMIUM.

PLacuit mihi ſpeciminis inauguralis loco præſentem eligere præ aliis materiam, propter plurima, a quibus liberari vellem, obſervata dubia: Etiamſi nunc autem lubens fatear, me difficillimæ huic totius anatomes materiæ paucis hisce pagellis ex aſſe non ſatisfeciſſe: ſiquidem ejus dignitas longe majus ſpatium meruiſſet; commodiori tamen loco & tempore, ubi operæ pretium eſſe intellexero, pro viribus ſatisfacere nullus deero. Interea hasce pagellas in gratiam Nobiliſs. Dnn. Opponentium obſervabis conſcriptas, ut ampliſſimum præ ſe habeant oppoſitionum campum: adeoque nimiam brevitatem excuſabis; vitia, quando te æque ac me hominem errare poſſe non neſcis, æqui bonique conſules, meliora deniq; animo ſi retines tuo, cum orbe erudito ſcriptis communicare non dedignaberis,

Lector Benevole, Vale.

 CAPUT

Capvt Primvm.

Definitionem Glandulæ nominalem cum reali continens.

§. I.

Quoniam in hac tractatione neceſſaria eſt, licet non ita utilis plurimis apparens, vocabulorum inquiſitio; paucis notatum volo vocabulum Græcorum ἀδὴν (a) in plurali ἀδένες, (b) (nonnullis etiam ἀδένοι) (c) originis eſſe obſcuræ, adeoque pro primitivo, quatenus a nullo deductum, habendum; niſi quis (d) forte ab ἀδέω ſatur ſum, reſpectu falſæ veterum hypotheſeos ſpongioſæ glandularum naturæ, qua humiditatibus attractis repleri valebant, velit derivandum. Latinis per vocem *Glandula* (diminutivo a glande (e) cui pleræque ſimiles repertæ annotantur) exprimi, non ſolum ſatis bonam, Martialique (f) apri glandulas canenti non neglectam (merito itaque Sanctius in Minerva contra Chariſium negans a Perizonio (g) caſtigatur) ſed & tam ſimplicibus, quibus quidem κατ' ἐξοχὴν talibus a veteribus fuit adjecta, quam compoſitis a potiori tribuendam; Germanis vocabulo Drieße / Drüße / vel Drieße venire.

§. II.

Nullam vero ἀκριβολογίαν hîc inſtituam, ambitioſa inter

(a) *Galeno uſitat. lib. de uſu part.* (b) *Hippocrati familiare, lib.* περὶ ἀδένων. (c) *annot. Warth. adenographia p. 1.* (d) *vid. les œuvres de Maitre François Thevenin. p. 343.* (e) *vid. C. Hoffm. de part. ſimil. C. H. p. 124.* (f) *Libr. III. epigr. 82.* (g) *vid. Lexic. Fabri vocabulo Glans.*

ter glandes, glandia, glandulas, naturam & carnem glanduloſam, diſtinctione: dum omnia, quatenus glandula ſubintelligenda indicatur, deque una eademque re ſermo hîc eſt, ſynonyma, ſunto. Multo minus veterum diſcrimen, teſte Galeno (g) inter *ἀδένας* & *ἀδενώδη σώματα* inſtitutum, hodie non amplius obſervandum, (h) rectius neglectum (i) curabo.

§. III.

Quoniam circa homonymiam potius monendum, quod *apoſtema ſcirrhoſum*, nucis avellanæ inſtar, Arabibus dicatur glandula; & tumor glandi ſimilis, mollis, ſolus mobilis, absque radicibus circumjectis a partibus ſeparatus, in emunctoriis juncturisque maxime conſpicuus, Glandula GUIDONIS audiat. (k) Tandem & aſtragali ſpecies (vulgo ſic dicti glandes terræ) glandulæ herbæ titulo ſalutetur. (l)

§. IV.

Ipſi nunc igitur me accingerem operi, niſi circa veterum recentiorumque definitiones nonnulla eſſent præmonenda: & quidem quod æque illorum (m) ac horum (n) nonnulli definitione Hippocratica contenti, circa corticem hæſerint: rurſus alii veterum (o) licet propiores ſcopo ſibi viſi, ſimplices cum compoſitis datis in definitionibus tanta confuſione immiſcuerint, ut nulla exinde in anatomicos redundare potuerit hodieque poſſit utilitas. Ut de recentiorum nonnullis, (p) qui mutuatas ex parte definitiones veterum, cum propriis ita permiſcuerunt, ut major difficultas

 quam

(g) *L. XIV. Meth. med. c. 11.* (h) *vid. Ilmer. de glandul.* (i) *C. Hoffm. de part. ſimil. C. H. p. 124.* (k) *vid. Brunon. lexic. p. 124.* (l) *Gor. def. med. p. 4. voce ἀδὴν.* (m) *Galen. Columb. Spigel.* (n) *Verheyen aliique.* (o) *Stephan. Fallop. Fernel.* (p) *Malpigh. Hartſœker. Berger. Taury, Dionis.*

quam facilitas exinde orta, certa quadam opinione præoccupatum ſolum, aut anatomicarum difficultatum incognitum lateat, nihil dicam: & quidem acuratiſſimis hucusque creditis, ſuo, dum experientia demonſtrativa, ſummo illo anatomiæ fulcro, omniumque verarum demonſtrationum indiviſo comite, deſtituuntur, nævo non carentibus, ipſove WARTHONO; qui vero, licet ſtudioſiſſime glandulas deſcripſiſſe dicatur, (q) aliqualem ſuppeditaſſe definitionem fateri non erubuit.(r) Quapropter a vero non aberrabo, dicens, nullam hucusque genere, cum differentia ſpecifica conſtantem, glandularum definitionem fuiſſe exhibitam: quoniam in hunc usque diem inter celeberrimos Anatomicos de vera illius eſſentia nondum convictos, literæ commutantur. Præclarum exemplum habere liceat in Viro Magnifico atque Excellentiſſimo D. LAVRENTIO HEISTERO, Decano ſpectatiſſimo, Patrono maximopere colendo, magnoque illo totius Italiæ ornamento, Cl. MORGAGNIO: cujus literas hac de re agentes, ad ſe ſcriptas Excell. D. Heiſterus, conceſſit legendas.

§. V.

Sed actum acturus potero videri, ubi omni exceptione, qua optimæ definitiones non ſunt liberæ, majorem non propoſuero; quo tamen non obſtante, quum præſenti materia ardentes anatomicorum animos ad diligentiorem obſcuræ glandularum naturæ perſcrutationem excitare potius voluerim, ſequentem ponere liceat: *Glandula eſt pars corporis organica, ex congerie triplicis perpetuo vaſorum generis, nonnunquam quadruplicis, cum ductu excretorio, compoſita, propria tunica ad peculiare ſingularis ſubſtantiæ corpus conſtituendum, circumſepti, variis uſibus, duobus tamen præcipue certis, conquaſſationi ſc. lymphæ ulteriori, aut ejusdem excretioni, deſtinata.*

§. VI. Cla-

(q) *ſecundum Malpighii epicriſin.* (r) *Annotante Wolfio, epiſtol. anat. de gland. ad Ruyſch. ſcripta.*

§. VI.

Clarior patebit definitio, quo magis glandulam partem corporis unusquisque vocat, & quidem etiam diſſimilarem, ex diverſo quippe genere compoſitam: quia paucisſimæ ſimilares examinatæ Medicis & Philoſophis recte tales, qualibet particula, totum puta non repræſentante, dici posſunt. Sed ad triplex perpetuo vaſorum genus: *arterias*, ſanguinem pro nutritione, & futura, ſi glandulæ exigat conditio, ſecretione advehentes; *venas* eundem ad cor, ut de novo inibi laudabili impraegnetur materia, revehentes; *nervosque*, quos ſolos ab antiquitate (t) dubios ſcias redditos, & quidem glandulis, quæ vaſorum diviſionibus fulcimentum, adeoque ſenſu motuque voluntario deſtitutæ, nervis non indigebant; quæ vero ad ſuccos animanti utiles conficiendos erant comparatæ, ſolius ſenſus gratia illis gaudebant. Recte (u) tamen in utriusque generis vaſorum tunicis neceſſario, ſicut & in aliis, requiruntur, nullaque, quamvis fuſius in partibus, quam ſectione facta conſpicere licet, occultari, oculis non objiciantur, a denegata præſentia ad denegandam abſentiam valet argumentatio.

§. VII.

Cur vero quartum *(lymphatica)* non eodem modo perpetuum poſuerim, maximus me movit autorum diſſenſus. Modo enim, licet illorum ortus ſit ſolum probabilis, (x) omnes partes pervadunt, modo (y) in diverſis, (ſed non omnibus) viſa fuerunt partibus; nunc (z) omne lymphaticum vel a glandula prodit vel ſaltem hanc tranſit, nunc (a) vero iterum mera eſt conjecturatio; quamlibet conglobatam

(t) *Galen. de uſu. part. p. 310.* (u) *Wolfius epiſtola anatom. altera ad Ruyſch.* (x) *Bergero de Nat. Hum. p. m. 77.* (y) *Bohn. Circ. Anat. p. m 202.* (z) *ut vult Steno de gland. p. 54.* (a) *Malpigh. oper. poſth. p. 141.*

tam donari lymphaticis. Quoniam itaque ſimplicibus certo eadem apponere non licuiſſet, cum ſubſtantiæ friabilitas exiguitasque hucusque obſtiterit, ſolis compoſitis, (neque his per experientiam omnibus) fuiſſent apponenda; (niſi quis NVCKII delineationes juſto altius memoriæ impreſſas eodem modo in omnibus præſentes ſibi imaginetur) quapropter ſuppoſitis dubiis abſtinere volui. Apponat interim, quicunque velit, nullam adferet glandulis noxam. De *ductu* autem *excretorio* experientia nihil certo aſſeverare licet, utrum ipſæ arteriarum apices (præſertim in ſimplicibus) an vero peculiaris ſubſtantia his annexa, (uti videtur in compoſitis,) ipſum conſtituat.

§. VIII.

Quapropter ad *tunicam*, qua ab aliis tanquam peculiare corpus diſtinguitur, progrediar. Quæ num æque duplex ſit, uti prætenditur, (b) in ſimplicibus, ac obſervatur in compoſitis, αὐτοψία detegere non valens, certo aſſeverare non auſim, cum plus quam lyncei requirantur oculi. Interea tamen perquam commode duplex poterit attribui compoſitis, una quidem communis, qua tota involvitur glandula compoſita; altera vero propria, reſpectu uniuscujusque glandulæ eadem cinctæ, qua *corpus quoddam certum* conſtituitur *peculiaris ſubſtantiæ.* Hanc, licet autores absque ulla explicatione adduxiſſe obſervaverim, nihil aliud eſſe ſuſpicio, quam quod vaſa arctius ſint inter ſe conjuncta quam in aliis partibus, ut ratione proprii a DEO ipſis aſſignati uſus, non potuiſſet non ita requiri. Plura quidem clarioris explicationis ergo a me expetes; ſed ſcias, glandulas eodem laborare infortunio, quo botanicorum muſci character: quo licet usque dum ignoto, ſi botanicis muſcum offeras, eodem titulo unusquisque illorum ſemper ſalutabit.

§. IX. De-

(b) *a Nuckio in Adenograph. p. 28. ſeqq.*

§. IX.

Denique & *uſus* multus & varius, ſi opus fuiſſet, potuiſſet adduci; quandoquidem ſecundum veteres (c) vaſorum diviſionibus firmandis, humoribus ſuperfluis imbibendis, partibus humectandis, ſucco nutritio nervis miniſtrando, inſerviebant; pinguedinis fontes habebantur; cribra lymphæ conſtituebantur; quibus vero quia omnibus jam ſatisfactum obſervavi (d), ulteriori refutatione ſuperſedebo. Secundum recentiores autem vel plurimarum uſus eſt incognitus, vel de vero adhuc dubitatur. Cum pauciſſimæ itaque, de quibus verum & indubitatum uſum ponere licuiſſet, ſuperfuiſſent, duos ultimos ſemper certos adducere malui, quibus vel lymphaticam ſanguinis portionem conquaſſant, hocque facto eandem excernunt, (proprie convenit compoſitis, licet non omnibus) vel lympham ulterius, in ipſis ſubtiliſatam, vel per vaſa lymphatica, vel per venas ad idonea loca remittunt: quandoque etiam varios in uſus, excernunt, quod proprium eſt ſimplicium.

§. X.

Sed ſumme neceſſarium glandularum requiſitum, *materiam* inquam, *tomentoſam* vel *ſubſtantiam intermediam* aut glutinoſam ponere oblitus, erroris argui potero; quapropter disquirere liceat quid illa ſit: ut facile deinde colligi poſſit, utrum illa adſit, vel abſit. Equidem nonnulli autorum (e) illam tantopere urgent, ut dubitandum exiſtiment, an firma ſit ſententia eorum, qui dicunt, ad glandularum ſubſtantiam vaſcula tantum concurrere, omni carne ſubſtantiaque intermedia, (quæ tamen ex friabilitate ſaporeque junioribus in animalibus grato, poſſet argui) excluſa. Sed, licet altioris indaginis ſit determinare (f), quid ſit illa materia,

B nihil

(c) *Galen. alioſque.* (d) *a Nuckio p. 56. & 57.* (e) *v. g. Berger. p. m. 115.* (f) *Wolſio in epiſt. anat. ad Ruyſchium.*

nihil tamen præſumo eſſe aliud, quam extrema vaſorum filamenta, apicum nomine alias (g) venientia: quæ autorum oculis materiæ, cujusdam ſpecialis tomentoſæ, intermediæ, glutinoſæ, vel quandoque etiam carnis forma, impoſuere; (ſi modo ſatis clare expoſuiſſent, vel exponere poſſent).

CAPVT SECVNDVM
Varias glandularum diviſiones recenſens optimamque eligens.

§. I.

SEd ſemel inceptus ordo hic quoque tenendus; quapropter a veterum diviſionibus incipiam. Dividebantur autem illis, modo reſpectu ad magnitudinem habito, in *majores*, quas in partibus cavis; & *minores*, quas in articulis omnibusque humidis & ſanguinolentis locis aliis latere volebant. (h) Modo ratione uſus, cap. I. adducti, in glandulas *exigui* & *magni uſus*. (i) Nunc ratione texturæ, *in denſiores ſ. ſicciores*, & *raras ſ. tumidas*; (k) nunc vero ratione ſitus in *exteriores* & *interiores*: (l) ſed has omnes mancas & imperfectas eſſe cenſeo.

§. II.

Quapropter meliorem ſuppeditare conati fuerunt alii: dividendo eas in *rotundas*, *depreſſas & oblongas*; rurſus alii in *nutritias*, *eductrices*, *reductrices*; (m) ſed quoniam nullus ex his verum finem aſſecutus videbatur, accedebat diviſio in *perpetuas*

(g) *v.g. Berger p.m.117.* (h) *v.g. Hippocr. aliiq;* (i) *v.g. Galeno paſſim de uſu part.* (k) *vid. Goræi def. med. p. 4.* (l) *annotante Loſſio, diſput. de gland. nat. in genere.* (m) *Gliſſonio, annot. Loſſio diſput. de gland. in nat. in gen.*

petuas & *adventitias*, (n) ex qua etiam nulla utilitate (ultimis quippe p. n. prorſus non glandulis) apparente, de novo dividebantur in *veſiculares ſive muſcoſas*, (intellige vulgo conglobatas;) & *vaſculoſas* (o), puta conglomeratas. Verum quam incerta ſit hæc diviſio, ex ipſa autoris incertitudine colliges: qua neſcit fibræ muſcoſarum cavæne ſint, nec ne; aut vaſa ſanguinea vel nervoſa. Ne dicam ipſi veſiculares æque vaſculoſas, quam has æque veſiculares ac illas, poſſe demonſtrari: adeoque eadem difficultate teneri implicitum, qua a Charletono (p) deprædicatam diviſionem in *conglobatas* & *conglomeratas*, mox recenſendam, rejecit.

§. III.

Eſt autem ultima hæc diviſio receptiſſima, dicunturque conglobatæ ſive globoſæ, a magis conſpicuis nodis globisq;(q) vel capillaribus vaſis in pilæ modum conglobatis (r); conglomeratæ contra, quia in peculiaria variæ magnitudinis organa ſunt glomeratæ. Non vero & optima, modo enim conglutinatæ & congregatæ, (s) & his iterum miliares (t) in inteſtinis præſentes, adduntur: modo ſolæ congregatæ: (u) ad hæc conglobatarum figura non ſemper obſervatur eadem & conſtans, atque conglomeratæ non magis ſunt glomeratæ quam conglobatæ ipſæ. Quapropter ad ſimpliciſſimam & optimam propero, mentionem tantum adhuc facturus diviſionis in *veras* & *ſpurias*; (etiamſi ultimæ, propria dicta ſubſtantia deſtitutæ, minime glandulæ ſint vocandæ) quam electam diviſionem optimam in *ſimplices* & *compoſitas* retinebo. Vocantur autem

 illæ,

(n) *Warthonus adenographia pag. 24. & 25.* (o) *Nuckio adenogr. cur. p. 8.* (p) *œcon. animal. p. m. 46.* (q) *Wedel. exercit. Philol. p. 33.* (r) *Berger. de Nat. Hum. p. m. 115.* (ſ) *cit Nuck. p. 8.* (t) *vid. Malpigh. opera poſth.* (u) *vid. cit. Loſſ. diſp.*

illæ, ubi vaſcula membrana propria tam mire includuntur, ut modo ovalis, rotunda, depreſſa, oblonga aliaque formetur figura; hæ vero è pluribus ſimplicibus compoſitæ, communique membrana obvolutæ, quarumque ex ſingulis vas excretorium exiens tendit in vas excretorium commune. Et hanc diviſionem mihi ſequendam propoſui, ſervato tali ordine, ut cap. ſeq. 3. *veras quascunque glandulas*, ad proprium quamlibet genus non ſolum referendo, ſed & enumeratis partibus conſtituentibus, uſum adducendo, recenſeam: quarto denique *ſpurias* in genere enumeratas, quid ſint, pluribus exponam.

Capvt Tertivm.

Veras Glandulas exhibens.

§. I.

Quapropter primo loco proferam *Glandulam pinealem*, in tertio cerebri ventriculo ſitam, ſimplicibus annumerandam, arteriis, a ramulo primo rami ſecundi carotidis internæ; venis, ad ſinus duræ matris laterales recurrentibus; nervis, paris quinti filamentis donatam; ductu autem excretorio & uſu hucusque obſcuram. Et quamvis natura ſanguinem, per hos ramulos a communi ramo ſeparatum, in hac congerie exactius citiusque elaborandum voluiſſe certum ſit; uſus tamen, cui ille impendendus, locaque ad quæ revehendus, usque dum latent. Eodem illo infortunio liberari cupit *glandula* ſimplex, in ſella Turcica, *pituitaria* dicta, quæ arterias a carotide interna; venas, ad ſinus proximos revertentes, inque jugularem internam terminandas; nervosque a pari quinto obtinuit.

§. II. Sed

§. II.

Sed ad oculi glandulas; primo *innominatam* in ſuperiori oculi regione ſitam compoſitam; arterias a carotidis externæ tertio ramo; venas; ad jugulares recurrentes; nervos paris quinti filamenta accipientem; ductuloſque excretorios plures, canaliculos *Stenonis* dictos, qui intra palpebram progredientes, in exigua non longe a ciliis diſtantia, oſcula deſinunt, habentem. Secundo *intra palpebrarum tunicas* latentes ſimplices minores multas, quæ vaſis cum præcedenti iisdem gaudentes, ductibus Meibomii liquorem effundunt, cujus & præcedentis uſus eſt perpetua oculorum humectatio, ſimulque pulveris, qui oculos involans illis adhæret, abſterſio, panno quaſi madido vel linteo, motu quidem palpebrarum reciproco, effundunt.

§. III.

Utraque ſub auricula conglomerata jacet glandula *Parotis*, quæ arterias a quarto Carotidis externæ ramo; venas, ad jugulares externas redeuntes; nervos, partim a paris quinti ramo quarto, partim a paris ſeptimi portione dura, in ſpecie tamen portionis illius ramo ſecundo per transverſum currente, ductumque obtinuit *Stenonianum* dictum, qui genam juxta dentem molarem ſecundum perforans, liquorem ſecernit naturæ ſalivalis, ciborum reſolutioni non ſolum inſervientem, ſed & omnes oris plagas irriguas ſervantem, mollique viſco obliniente‍m. Non minus *maxillarem* Warthoni *in-* & *externam*, utramque compoſitam petit ordo. Poſteriorem quidem in medio fere inferioris maxillæ, priorem vero immediate intra maxillam inferiorem ſitam. Arteriæ utriſque adſunt a tertio Carotidis externæ ramo, venæ ad jugulares externas recurrentes, nervi a paris quinti rami primi ramuli ſecundi filamento circiter quinto aut ſexto, ductus excretorius prope frenulum linguæ poſt dentium

inciſorum radices forma papillæ in os apertus, liquidum exprimens, reſolutionem alimentorum in ore non modo adjuvans, ſed & deglutitum eandem in ventriculo ulterius promovens.

§. IV.

Sequuntur compoſitæ *ſublinguales*, utrinque ad linguæ ligamenti inferioris latera ſitæ. Quarum arteriæ ſunt a ramulo primo & minimo rami primi Carotidis externæ; venæ ad jugulares revertentes, nervi a paris quinti rami primi ramuli ſecundi filamento quinto, ductusque excretorius, idem, quod præcedentium, munus perficiens. Nec ab his ſeparabo conglobatas in *palato, buccis, labiis* latentes, quæ arterias habent carotidis externæ ramulos, maxime tamen rami tertii varios; venas ad jugulares externas recurrentes, nervos, varia paris quinti filamenta, ductum excretorium quælibet indubitatum, quo mediante uſus præcedentium eſt manifeſtus.

§. V.

Quare jam ad compoſitas in faucibus hærentes *Tonſillas* pergo, quæ arteriis donantur Carotidis externæ ramulis, venis ad jugulares recurrentibus, nervis paris quinti ramulis, ductibus excretoriis variis, quorum ope fauces cum larynge humectantur & lubricantur, coctio quoque ventriculi depluitione in illum adjuvatur. Et Cartilagini ſcutiformi adjacentem compoſitam *Thyroideam*, arteriis a primo carotidis externæ ramo, venis ad jugulares externas recurrentibus, nervis filamentis paris quinti divitem, ductu vero excretorio, num gaudeat, eoque mediante vel aſpera arteria vel œſophagus lubricetur, faciliorque cartilaginum motus adjuvetur, incertum, multoque incertius, num juxta quendam Italum (a) habenda ſit ovorum verminoſorum ſedes

(a) *Vercellonius in diſſert. de gland. conglomerat. œſophagi.*

ſedes. Tandem & nonnullæ ſimplices hinc inde in *collo* in interſtitiis muſculorum & pinguedine reperiuntur, v. g. ad vaſa jugularia, *jugulares* propterea dictæ; in occipite & cervice, *occipitales* & *cervicales* inde vocatæ, quibus omnibus arteriæ ſunt a Carotide externa, venæ ad jugularem externam recurrentes, nervi a vertebralibus colli, ductus excretorii cum uſu ignoti. An forte in gratiam lymphaticorum? dubium eſt.

§. VI.

Non minus in *thorace* diverſæ latent tam ſimplices quam compoſitæ. Ex his primæ ſunto *bronchiales*, circa diviſiones bronchiorum externe adhærentes. Arterias & venas a bronchialibus, nervos, paris vagi filamenta accipiens, ductu vero excretorio, quo humectationi bronchiorum, ratione perpetuo neceſſariæ reſpirationis, vel œſophago, inſervire poſſet, huc usque ignoto, obſcuræ. Secunda ad initium arteriarum venarumque ſubclavium ſita, *Thymus*, arteriis conſtans rami primi arteriæ ſubclaviæ, venis ad ſubclavias redeuntibus, nervis paris vagi & intercoſtalis filamentis; ductu excretorio usque dum non invento. Attamen, cum potiſſimum inſerviat infanti, cujus ſanguis per pulmones circulare impeditus, elaborata lympha (ductu advehenda) ſanguini prius, quam hic cor incidat, diluenda opus habuit, ad præſtandam eandem circulationis ἐνέργειαν, quam pulmones alias dilatati juviſſent, non injuſte ſupponendo. Tertia *dorſalis*, ſimplex, circa quartam vel quintam thoracis vertebram ſita, arterias habet ramulos trunci aortæ, venas ramulos ἀζυγος, nervos paris vagi filamenta, ductum excretorium nullum quidem notum, attamen quando humectationi œſophagi inſervire a quibusdam præſumitur, admittendum.

§. VII.

Tandem & *abdomen* non caret glandulis: ſic enim *per meſenterium* diſſeminatæ ſunt multæ ſimplices, quarum arteriæ

teriæ diverſi ſunt cœliacæ arteriæ ramuli, venæ ad venam portæ redeuntes, nervi paris vagi & intercoſtalis filamenta. Ductus vero excretorii nulli ſunt manifeſti; attamen dum vaſa lactea illas transcurrunt, dubio ſine in finem ulterioris chyli elaborationis liquidum his vaſis communicatur. Ordo nunc jubet duodeno, meſenterio lienique annexam compoſitam, πάγκρεας examinare. Hoc arterias recipit cœliacæ ramos, venas ſplenicas, nervos intercoſtalis filamenta, ductum quoque excretorium habet ſat manifeſtum, cujus ope liquidum ſalivalis naturæ, elaborationi chyli inſerviens, in duodenum ſecernitur. Sed *lieni* quoque, *hepati, veſiculæque fellis* adſtant diverſæ ſimplices, vaſa a proxime adſitis viſceribus accipientes; quarum vero ductuli excretorii nulli noti, quorum adminiculo, liquidum receptaculo chyli forſitan per lymphatica cum illis communicantia, infundendum ſecerneretur. Sed priusquam ad *renales* compoſitas accedam, *lumbares* enumerabo ſimplices, quibus omnia vaſa ejusdem ſunt nominis; ductus vero excretorii cum uſu latent. Adjacent vero compoſitæ renales, ſive *capſulæ atrabilariæ*, ſuperiori renum parti, habentque utplurimum arterias emulgentis ramos, venas ad emulgentem redeuntes; nervos; intercoſtalium filamenta; ductus vero excretorii nulli ſunt noti, præter lymphatica, quibus liquidum infantis chylo, uti probabile, commiſcetur pro majori non ſolum fluiditate, ſed & elabratione, ſecernitur.

§. VIII.

Jam vero ad *proſtatas*, glandulam inter inteſtinum rectum veſicæque collum cordiformem, compoſitam. Hujus arteriæ ſunt rami iliacæ internæ, venæ iliacæ internæ rami ad cavam redeuntes, nervi plexus pelvis filamenta, ductusque excretorius non unus, ſed circiter decem, quibus liquor albicans, ſemini vehiculi conſiſtentiæque melioris gratia ſuppeditan-

peditandus ſecernitur. Circa digiti quadrantem infra modo dictam, utrinque *a latere urethræ*, remotis muſculi acceleratoris partibus ſuperſtratis, *duæ* aliæ conſpiciuntur compoſitæ, quæ arterias habent ab hypogaſtricis, venas, ad hypogaſtricas & pudendas recurrentes, nervos, filamenta oſſis ſacri ultima, ductus excretorios, liquorem mucilaginoſum, urinæ acrimoniæ obſtantem, & urethræ lubricationi inſervientem, in urethram deponentes. Vid. *Cowperus* de gland. urethræ. Adhuc *una* inter duas urethræ membranas circuli ſpecie urethram ambit compoſita, cui vaſa cum urethra communia, ductus vero excretorii liquidum mucilaginoſum oblinitioni urethræ inſervientem in urethram effundunt. (a) Quid de *lumbaribus*, *iliacis*, & *ſacris* ſimplicibus, circa os ſacrum & diviſionem vaſorum iliacorum ſitis, quæ vaſa a proxime adjacentibus accipiunt, dicam, non habeo; quia earum ductus excretorii uſusque obſcuri. Forte liquidum lymphaticis copioſe illas ingredientibus infundunt, ad receptaculum chyli revehendum.

§. IX.

Verum commemorandæ quoque ſunt ſimplices in *inguinibus*, juxtaque *muſculum ſartorium* ſitæ, arterias ab iliacæ & cruralis ramis; venas, ad iliacas & crurales revertentes; nervos, filamenta cruralis anterioris, obtinentes; ductus autem excretorii uſusque ignoti ſunt. Deinde ſub axillis hærentes ſimplices, *axillares*, quæ arterias habent axillaris ramulos, venas ad axillares revertentes, nervos a brachialibus ramulos; uſum, maſſam ſanguineam a ſuperfluo liberatam reddere puriorem. Tandem & hinc inde in articulationibus ſatis magnæ quædam inveniuntur ſimplices, *mucilaginoſæ* di-

C ctæ,

(a) *Littrius Hiſt. Acad. Reg. Scientiar. Ann. 1700.*

ctæ, quibus vaſa ſuppeditantur a vaſis partibus externis adſitis, uſusque, liquidum lubricationi & humectationi articulationum inſerviens ſecernere, eſſe videtur.

§. X.

Ne hic vero oblitus videar vaſorum lymphaticorum; illorum deſcriptio ex cap. I. §. VII. repeti poteſt. Eandem ob cauſam figuræ, formæ, & magnitudinis glandularum neglectam poſitionem, dum nimia in ſubjectis inventa varietas illa omnia certa ponere prohibuiſſet, obſervabis. Et ne quis me multas autorum veras glandulas neglexiſſe objiciat, v. g. glandulas duræ matris, narium mucoſas, aurium ceruminoſas, uvulæ, epiglottidis, arythenoideas; tracheæ, œſophagi, omenti, ventriculi, inteſtinorum, glandulam tertiam Cowperi, nympharum, circa tendinem bicipitis, & in flexura genu ſitas, &c. eas, a quibus autoribus deſcribantur, quia pluribus recenſuit Excell. HEISTERVS (b) earum diſquiſitione prolixiori ſuperſedeo. Placuit quidem illas hic recenſere, etiamſi omnes in dubio relinquam, ut, ſi *propria ſubſtantia* experimentis aliquando fuerit demonſtrata, veris jam hic ſint annumeratæ; ſin minus, primum locum inter ſpurias obtinebunt.

CAPVT QVARTVM.

Spurias Glandulas recenſens & , quid ſint, demonſtrans.

§. I.

PRiusquam & hic ſecundum ordinem hucusque ſervatum a capite incipiam, monendum, quod inter varios ſecre-

(b) *in Compendio Anatomico nuperrime a. 1719. edito.*

ſecretionis modos etiam viguerit, quo glandularum ope omnis ſecretio perficienda (c) fuerit credita, & quidem adeo, ut tanquam ad oraculum ad illas confugerint ſcriptores. Quoniam autem accuratiores anatomici ſecretionem æque bene ſine glandulis perfici obſervarunt, (d) non immerito multæ glandulæ, quæ in quibusdam partibus ſtatuuntur, rejiciuntur: ex quibus primo loco enumerare liceat *corticem cerebri;* quod, licet Hippocrati (e) glandulæ ſimile audiat, nihilominus tamen tota glanduloſa a Malpighio (f) aliisque ſtatuitur. Verum obſervata maxima autorum quoad eſſentiam diverſitas cerebrum ullo ſine dubio glandularum numero eximere ſuadet, injectionibus (g) ſecretionem ſolis vaſculis peragi confirmantibus. *Plexus choroides,* qui ex tenuiſſimis arteriarum venarumque ramulis, ductu ſerpentino cohærentibus conſtans, (h) plurimis glandulis, in ſtatu ſ. n. non obſervandis ſcatere dicitur. *Dura mater,* (quæ in elevatione diſtincta punctula rubra, vaſa ſanguifera abrupta denotantia exhibet) *& pia* mater, quæ in ſtatu p. n. quandoque folliculos membranoſos, peculiari tamen glandularum ſubſtantia deſtitutos, proponit, glandulis obſitæ dicuntur, quæ vero in ſtatu ſ. n. non ſunt conſpicuæ.

§. II.

Caruncula lacrymalis in cantho utriusque oculi interno locata, membranæ palpebræ interioris, per quam lacrymæ in cavitatem narium effundendæ, diriguntur, eſt reunio, nomine glandulæ, (cujus tamen hypotheſis ſubſtantia

 glandu-

(c) *ſecundum Malpigh. aliosque.* (d) *v. g. Ruyſchius, Bergerus, Bianchus aliique.* (e) *libr. περὶ ἀδένων. p. 418.* (f) *Malpigh. de cerebro. p. 270.* (g) *Ruyſchii.* (h) *annotante Begrero p. m. 282.*

glandularum veterum abſorbente humiditates nititur) indigitatur. Quin & brevi reſtitutus *humor oculi aqueus effuſus* glandulis ſecerni fingitur (k): *& pars narium externa inferior*, (ubi pili conſpiciuntur, plurimis glandulis ſcatere dicitur, quæ & negari non poſſent, ſi, ſecundum Hippocratem, in locis, ubi pili, etiam adſint oporteat glandulæ, verum eſſet: ſed quis ſecretionem in duabus his ultimis partibus, quia glandulæ ibi non reperiuntur, ſolis arteriarum extremis fieri dubitaret?

§. III.

Pulmones ex bronchiis, veſiculis, vaſisque intertextis compoſiti, a quibusdam recentioribus glanduloſi, ſed immerito, ſtatuuntur. *Pericardii* quoque *liquor*, ex plurimis per illud diſſeminatis glandulis (l) ſecerni dicitur: annon vero ille, ſi inde ſecerneretur, æque vaſculorum extremis ſecerni poſſet, cum glandulæ hic non conſpiciantur, doctis judicandum relinquo. *Nec cordis pinguedo*, nec *ſternum*, nec *diaphragma*, (m) nec *pleura*, nec *mediaſtinum* a glandulis, ſi autoribus credere velis, libera ſunt.

§. IV.

Quid *de glandulis peritonæi*, ut & de glandulis *omenti* dicam, in ſtatu ſ. n. prorſus non conſpicuis, cum hic ſecretio, ſicut in aliis partibus, arteriolis fieri queat? aut quid de *lienis hepatisque* ſubſtantia proferam, quæ injectionibus & elutionibus ex ſolis vaſculis conſtare confirmata eſt, licet utraque audiat glanduloſa. Litigioſa *renum ſubſtantia* nonnullis etiam dicitur glanduloſa, (n) cum tamen exterior ſit vaſculoſa, & interior fibris ſimul permixta, quæ tubuli Bellini vocantur.

Ure-

(k) *ut vult Dionis Anat. p. 70.* (l) *ut vult. Cole de Perſpir. inſenſ. p. 140.* (m) *vid. Theatr. Anat. Manget p. 218. de glandulis.* (n) *Malpighio, Bœrhavio, Bellino.*

Ureterum tunica interna hinc inde præbere dicitur glandulas (qui potius folliculi membranoſi.) Fibroſæ & muſculoſæ *uteri ſubſtantia* quoque glandulæ intermiſcentur. *Placenta uterina*, licet differre videatur autoribus (o) a glandulis, certas ob cauſas illis tamen non eſt libera: rite tamen re conſiderata, non niſi papilloſæ vaſorum ſunt extremitates. *Ovaria*, quæ ſubſtantiæ ſunt membranoſæ & fibroſæ, plurimis vaſis intertextæ, quibusdam ſunt glandulæ (p). Ex parvis quoque glandulis oriri ferunt *lacunas Grafii*, circa urethram conſpicuas; & *Urethra mulíebris* (q) cum *Clitoride* (r) glanduloſa ab autoribus deſcribitur.

§. V.

Per *veſicæ felleæ* & *urinariæ tunicam* diſperſas nonnulli volunt glandulas, & *veſiculæ ſeminales*, meræ capſulæ, ad ſemen ex teſticulis colligendum & aſſervandum confectæ, illas ſecundum quosdam habent intermixtas (s), (ſed vix in ſtatu ſecundum naturam.) *Urethra virilis*, & *corona penis*, cum *præputio*, illis etiam gaudere dicuntur (t); ſed admodum difficile eſt, illas a papillis nerveis certo diſtinguere. Vaſculoſa *teſtium* & *epididymidum ſubſtantia* audit glanduloſa. *Mammæ* repletæ dicuntur glandulis globoſis, ubi tamen pinguedo. Agmen hucusque adductum claudent glandulæ *ſubcutaneæ* miliares Stenonis, & minores *mucilaginoſæ* Haveri (u): quarum illæ a recentioribus per injectiones mera vaſcula eſſe ſunt demonſtratæ, propria ſubſtantia glandularum deſtitutæ; hæ vero nil niſi ſubtiliſſimi vaſorum plexus avtopſia deprehenduntur.

(o) *Warth. adenogr. p. 283. ſeqq.* (p) *Warth. adenogr. p. 232.* (q) *Vid. Morgagn adverſ. Anat. prim. §. 10.* (r) *vid. Warth. p. 232.* (s) *ut vult Warthonus p. 208.* (t) *ut vult Tyſo apud Covvperum in Myologia.* (u) *in Oſteologia ſua paſſim.*

§. VI.

Atque ſic omnes fere corporis partes, glanduloſas vulgo dictas, recenſui, ut adeo paucæ reſtent, quæ mihi evaſerint, & tamen ſuos habeant aſſertores; a quibus vero recenſendis brevitatis gratia abſtinebo: quoniam ſatius erit indicare, omnes hucusque recenſitas ſpurias, proprie non eſſe glandulas: & ſi non ſunt tales, folliculi vel extremitatis nomen illis tribuere præſtat: inſimul vero oſtendam, non opus eſſe in quacunque ſecretione glandulis, quoniam illa alio modo ſolis vaſis æque fieri poteſt, uti mox pluribus demonſtrabo.

§. VII.

Ad illud itaque, illas non eſſe veras, quod attinet, evincit id 1. *denegatus* ipſis *proprius* verarum *habitus*, quo a Patronis demonſtrato, veris erunt accenſendæ. 2. *Maximus autorum* quoad deſcriptionem *diſſenſus*: qui in verarum deſcriptione non invenitur obortus; cum plebeji veras intuentes, etiam non interrogati, illas tali titulo exprimant, has vero non idem. 3. Quia tota hypotheſis nititur falſa quorundam ſententia, quod, *ubicunque ſecretione vel humectatione ſit opus, ibi glandulas adeſſe oporteat.* 4. Quia multi autoritate Hippocratis & Galeni inducti, partibus glandulas denegare noluerunt. 5. Quod experimenta illas demonſtrandi, vix niſi a ſtatu p. n. ſint deſumta.

§. VIII.

Folliculos itaque, ubi conſpiciuntur, expanſiones præſumo eſſe membranoſas, vaſis firmioris baſeos loco ſubſtratas, ne fluctuent; deinde, ut eadem libera absque turbatione, ab injuria externa illata, per folliculos reptent, adeoque non

tam

tam facile lædantur. Secretionem itaque, in prædictis partibus, extremis vaſorum papillis fieri, quis negaret: cum ſecretio omnium totius corporis maxima, chyli nempe ex inteſtinis in vaſa lactea, absque glandulis, (quas quidem nonnulli ſupponunt) fiat: propriaque tandem teſtari poſſim experientia, me in locis, ubi vaſa lactea incipiunt, glandulas non obſervaſſe: cumprimis etiam, quia notavi glandulas inteſtinorum majori adeſſe in copia, ubi vaſa lactea vel deſunt, vel ſaltem pauciſſima adſunt, ut circa finem ilei, & in inteſtinis craſſis. Præterea in reliquis viſceribus, glandulosis dictis, nihil veram glandulam repræſentans, reperitur; ſed affirmare potius poſſum, me lienem heparque humanum accurate eluiſſe, nihilque niſi vaſorum congeriem, quam adhuc in liquore conſervo inſpiciendam, reſtitiſſe: adeoque cum potior ſit experientia rationibus, in tantum affirmo, non opus eſſe pro qualibet ſecretione advocare glandulas, donec non ſolum rationibus meliora edoctus, ſed & experientia manuali propria convictus, ſpurias pro veris agnoſcere cogar: quo facto, lubentiſſime ſubſcribam. Tu vero, Lector Benevole, quamvis velle ſuum cuique ſit, nec uno voto vivatur, *Falſas proba, veras retine.*

TANTUM.

ERRATA. Pag. 16. lin. 23. leg. liquidum, quod. Ead. pag. lin. 25. leg. elaboratione.

Dicere

DIcere difficile eſt Medicis, quæ GLANDULA pars ſit;
Nondum Doctores hoc docuere ſatis.
Corporis hinc omnes mire confundere partes
Cœperunt, & pars glandula quævis erat.
Nunc quivis plexus vaſorum glandula dictus;
Nunc membrana omnis glandula facta fuit.
Mox cerebrum, ſpleri, pulmo, iecur, renesque vocati
Glandula; nunc quævis bullula talis erat.
Aſt hunc dum ſatagit prædurum ſolvere nodum,
Doctum demonſtrat GRAMBSIVS ingenium.

Nobiliſs. DN. CANDIDATO, *Amico & Conterraneo ſuo dilectiſſimo, gratulationis cauſſa p.*

LAVRENTIVS HEISTERVS,
Ord. Med. h. t. Decanus.